

Zeven vragen over de peutertoetsen

Er wordt verschillend gedacht over het toetsen van peuters. Moeten we dat al op zo'n jonge leeftijd gaan doen? Nienke Lansink en Marieke op den Kamp van het Cito geven antwoord op de meest gestelde vragen over de peutertoetsen. Hun conclusie: de peutertoets is een goed hulpmiddel, maar aanvullende observaties zijn nodig.

Tekst Nienke Lansink, Marieke op den Kamp, Cito

1. Peuters toetsen, is dat verplicht?

Nee. Is het zinvol? Ja, dat wel. De peutertoetsen van het Cito Volgstelsysteem zijn namelijk een hulpmiddel voor pedagogisch medewerkers om peuters in hun ontwikkeling te volgen. Hiermee kunnen ze goed aansluiten op de verschillende niveaus van de peuters in hun groep. Het volgen van de ontwikkeling begint overigens al eerder. Ouders bezoeken met hun pasgeboren baby het consultatiebureau en blijven dat met enige regelmaat doen, totdat het kind vier jaar is. De arts van het consultatiebureau kijkt dan al naar de ontwikkeling van het kind. Kan hij tegen een bal schoppen? Kan zij twee blokjes op elkaar zetten? In feite is dat ook een 'test', maar dan in de vorm van concrete opdrachten. Steeds meer kinderdagverblijven en peuterspeelzalen gebruiken de peutertoetsen. Pedagogisch medewerkers willen met hun aanbod aansluiten bij het vermogen van jonge kinderen om zich te ontwikkelen. Door een eventuele ontwikkelingsachterstand of voorsprong tijdig te signaleren, kunnen ze de peuters adequaat begeleiden.

gogisch medewerkers willen met hun aanbod aansluiten bij het vermogen van jonge kinderen om zich te ontwikkelen. Door een eventuele ontwikkelingsachterstand of voorsprong tijdig te signaleren, kunnen ze de peuters adequaat begeleiden.

2. Is toetsen genoeg om de ontwikkeling te volgen?

Nee, alleen toetsen is niet genoeg om de ontwikkeling van peuters te volgen. Daarom observeert de pedagogisch medewerker de kinderen ook in hun natuurlijke omgeving tijdens het spelen (dagelijkse observaties). Daarnaast kan de pedagogisch medewerker in een portfolio informatie verzamelen over het spel en de werkjes van het kind en die beoordelen. Iedere werkwijze heeft zijn eigen voor- en nadelen. De kracht zit in de combinatie. Een nadeel van

Voorbeeld van een receptieve opgave uit de toets Rekenen voor peuters

observaties en het werken met een portfolio is, dat pedagogisch medewerkers op verschillende manieren naar kinderen kijken en tot andere conclusies kunnen komen: het is subjectief. Door een gestandaardiseerde toets af te nemen, zoals Taal of Rekenen voor peuters, kan de pedagogisch medewerker op een objectieve manier over alle peuters dezelfde informatie verzamelen en deze informatie beoordelen volgens gestandaardiseerde normen (systematische evaluatie). Door de gegevens uit de systematische evaluatie (toetsen) te combineren met die uit de authentieke evaluatie (observaties en portfolio) ontstaat een goed totaalbeeld van de ontwikkeling van de peuter.

3. Peuters toetsen, hoe gaat dat?

De pedagogisch medewerker neemt de toetsen individueel af bij peuters vanaf drie jaar. Peuters ervaren de toets meestal als een leuke activiteit samen

Voorbeeld van een productieve opgave uit de toets Taal voor peuters.

met de pedagogisch medewerker (duur maximaal vijftien minuten). Hierbij bekijken ze samen een boek met gekleurde plaatjes. Het boek bevat receptieve en productieve opgaven. Bij de receptieve opgaven krijgt de peuter drie plaatjes te zien. De pedagogisch medewerker stelt daar een vraag bij. De peuter antwoordt door een van de drie plaatjes aan te wijzen.

Bij de productieve opgaven krijgt de peuter één plaatje te zien. De pedagogisch medewerker leest een zin die de peuter mag afmaken.

Tijdens de afname van de toets vult de pedagogisch medewerker de antwoorden van de peuter in op het antwoordformulier. Na afloop telt ze de goede antwoorden op en bepaalt ze aan de hand daarvan de vaardigheidsscore en het vaardigheidsniveau van de peuter.

4. Wat doet de pm'er vervolgens met de resultaten?

Met de resultaten kan de pedagogisch medewerker het aanbod nog beter afstemmen op de behoeften van de peuter. De peutertoetsen zijn signaleringsinstrumenten. Dat betekent, dat de pedagogisch medewerker met deze toetsen de vaardigheid van een kind op het gebied van taal of rekenen kan vaststellen en volgen. Bij sommige kinderen kan blijken dat ze heel laag scoren ten opzichte van hun leeftijdsgenootjes, of dat hun vaardigheid niet gegroeid is. We adviseren om in ieder geval bij deze kinderen verder te kijken. Om te beginnen door de toetsresultaten nader te analyseren. Scoort het kind bijvoorbeeld laag of juist hoog op een bepaalde categorie? Daarnaast kan informatie uit de dagelijkse observaties meegenomen worden bij de interpretatie van de toetsresultaten en eventueel ter

Door een gestandaardiseerde toets af te nemen, kan de pedagogisch medewerker op een objectieve manier over alle peuters dezelfde informatie verzamelen

Cito Volgstelsysteem jonge kind

Het Volgstelsysteem bestaat uit Taal voor peuters (driejarigen), Rekenen voor peuters (driejarigen) en Observatielijsten Jonge Kinderen; voor baby's, dreumesen en peuters (deze verschijnen in 2012).

Meer weten? www.cito.nl en www.toetsenopschool.nl.

ondersteuning ook resultaten van andere toetsen en observatie-instrumenten. Al deze informatie samen vormt *input* om een handelingsplan op te stellen voor kinderen die extra hulp nodig hebben. Ook laten de toetsresultaten zien welke kinderen een voor-sprong in hun ontwikkeling hebben. Deze kinderen hebben mogelijk ook extra aandacht nodig in de vorm van extra uitdaging. Extra hulp bieden, kan met eigen materiaal, met een VVE-methode of met activiteiten uit de hulpboeken van het Hulpprogramma Peutervolgstelsysteem.

5. Voorzien de toetsen in een doorgaande lijn en overdracht?

Ja, de peutertoetsen en kleutertoetsen zijn volledig op elkaar afgestemd. De scores op de verschillende toetsen kunnen daardoor met elkaar vergeleken worden. Met deze doorgaande lijn kun je de ontwikkeling van het kind volgen vanaf de peuterspeelzaal of het kinderdagverblijf tot en met groep 2 van de basisschool. Als peuters naar de basisschool gaan of naar een andere groep, kunnen pedagogisch medewerkers de toetsresultaten samen met andere belangrijke informatie over de ontwikkeling van een peuter gebruiken bij de overdracht. De pedagogisch medewerker informeert hiermee de leidster of leerkracht van de nieuwe groep over de ontwikkeling van de peuter tot nu toe. Dit geeft de nieuwe pedagogisch medewerker of leerkracht direct hand-

reikingen om aan te sluiten bij het niveau van het kind.

6. Wat moeten pedagogisch medewerkers kunnen om met de toetsen te werken?

Pedagogisch medewerkers moeten enige basiskennis hebben over hoe je toetsen afneemt, de resultaten interpreteert en wat je daar vervolgens mee kunt doen. Dit staat uitgebreid beschreven in de handleiding en inhoudsverantwoording bij de toetsen. Daarnaast kunnen zij de cursus 'Werken met het Cito Volgstelsysteem jonge kind' volgen. Voordeel van zo'n cursus is, dat de pedagogisch medewerker het hele toetsproces - van voorbereiding tot handelingsplan - een keer onder begeleiding van een cursus-leider doorloopt en zo goed beslagen ten ijs komt als ze zelf in de praktijk met de toetsen gaat werken.

7. Ouders: Hoe gaat het met mijn kind?

In een gesprek bespreekt de pedagogisch medewerker met de ouders hoe hun kind zich ontwikkelt. Daarbij zou ze ook de scores van de toetsen kunnen betrekken. Zo kan ze zichtbaar maken welke stappen het kind de afgelopen tijd heeft gezet. Ook kan het zinvol zijn om te laten zien hoe een kind zich heeft ontwikkeld ten opzichte van leeftijdsgenootjes. Dat helpt bijvoorbeeld bij het uitleggen waarom extra begeleiding of extra uitdaging waardevol is voor een kind. Het is in ieder geval belangrijk om binnen je eigen organisatie goede eenduidige afspraken te maken over hoe je ouders informeert. Pas je de toetsen op deze manier toe, dan kunnen ze veel opleveren voor de organisatie, pedagogisch medewerkers, ouders én kinderen. <

Nienke Lansink en Marieke op den Kamp zijn ontwikkelaars bij de vakgroep Het Jonge Kind van Cito.